

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ, Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis nono mensis Januarii, anno Domini M. DCC. LXXII.

M. LUDOVICO-ALEXANDRO GERVAISE, Doctore Medico, Præside.

An variolarum inflammatio ab omnibus aliis diversa, quod sit inflammatio-crisis, *ac proinde semper fovenda & ad suppurationem perducenda?*

I.

DUO præcipua in variolis tempora distingui omnibus Medicis notum est: alterum ebullitionis quod tribus aut quatuor diebus includitur, & in quo febris adest acutior aut remissior: alterum eruptionis, quod ad decem aut ad decem & sex extenditur dies, & in quo febre, aut penitùs cessante, aut saltem valdè imminutâ, papulæ morsuum pulicarium non absimiles ad corporis ambitum, præsertim ad faciem, ad thoracem, & ad extremitates tam superiores quam inferiores efflorescunt, quæ indesinenter crescendo, donec suum fastigium attigerint, in totidem tubercula immutantur

Vocabulum CRISIS longè aliâ acceptione inter Medicos sumitur quàm apud vulgus. Apud Medicos significat semper evacuationes salutares quoquo modo & quaquâ viâ fiant; & hæ evacuationes oppositæ sunt evacuationibus symptomaticis quæ semper noxiæ sunt: apud vulgus verò crisis habetur pro augmento agitationis & quâdam tumultus specie.

intensè rubentia, calentia, dolentia, in verum pus & in veros abscessus abeuntia. Hi abscessus pure exsiccato duris & crassioribus crustis obducuntur, paucis post diebus facilè & quasi spontè decidentibus.

Hunc morbum Medici, ab illo tempore quo primùm ab Rhaze Medico Arabe observatus est & accuratè descriptus, ad hodiernum usque tempus, uno ore omnes inflammatorium appellaverunt, methodumque inflammationi communi idoneam huic adhibendam suaserunt. Sed si hujusce inflammationis speciem accuratiùs distinxissent, sique magis ad finientis quam ad incipientis morbi phœnomena respexissent, à tam latâ definitione tradendâ abstinuissent, neque, tam generalem curandi methodum instituissent. Cum enim hic morbus constanti, absolutè necessariâ, & inevitabili naturæ lege nunquam nisi plenâ suppuratione in sanitatem vertatur, eos haud fugere potuisset, variolarum inflammationem ab omnibus aliis esse diversam, quòd sit *inflammatio-crisis* quæ semper fovenda, sustinenda & ad suppurationem perducenda, & quòd cæteræ inflammationes sint essentiales aut symptomaticæ, quæ semper retundendæ, à suppuratione deffendendæ & ad resolutionem perducendæ. Ut vero hæc diversitas apertior fiat & pleniùs elucescat, inflammatio communis seu generatim sumpta variolarum inflammationi est comparanda, & utriusque phœnomena tam quoad progrediendi modum, quam quoad varios exitus, & diversam curandi rationem attentè sunt examinanda.

I I.

INFLAMMATIO in genere nihil aliud est quam sanguis arteriosus ruber ad extremos vasorum apices retentus & collectus, aut per auctam circulationem in principia arteriarum lymphaticarum fortiter impulsus, ibique infarctum efformans, qui continuam pressionem, continuumque attritum patitur ex reliquo sanguine à tergo semper apellente. Ex hoc infarctu tumor nascitur major aut minor prout majorem aut minorem vasorum quantitatem occupat.

Numquam paulò validior in corpore nascitur inflammatio, sive interna sit, sive externa, quin febris statim accendatur. Hinc in essentialem & in symptomaticam inflammatio potest distingui: essentialem rectè appellaveris quæ febrem prægreditur, symptomaticam verò quæ post natam febrem exoritur, ut & quæ vulneribus, fracturis & variis luxationibus supervenit, sive febrem in sodalitium accerserit, sive non accerserit. Sed hæc accurata distinctio neque semper possibilis, quia sæpè febris & inflammatio, uno & eodem impetu simul irruunt, neque absolutè necessaria, quia non hinc diversa exurgit curandi ratio, nisi quòd fortè promptiora & efficaciora requirantur auxilia. Ut ut sit, febris & inflammatio sibi mutuas vires suppeditant, quâque proportione hæc increscit aut minuitur, eâdem etiam illa augetur aut decrescit, & neutra, quoties evasurus æger, non nisi paulatìm extinguitur.

Proximam inflammationis causam agnoscunt Medici vel nimiam sanguinis spissitudinem, vel nimiam vasorum coarctationem, vel simul utramque, & quælibet inflammatio alterutro ex his quatuor exitibus semper terminatur, vel resolutione, vel suppuratione, vel gangræna, vel scirrho.

In resolutione crassus & stagnans cruor paulatim attenuatur, diluitur, & consuetas circulationis vias relegit, vasa quæ erant infarcta deplentur, laxantur, & pars inflammata perfectè sanatur, nullo, ne tantillo quidem prægressæ læsionis vestigio remanente.

Suppuratio obstruentem materiam, ipsosque vasorum parietes in liquamen quoddam cremori-forme invertit, quod pus apellatur.

Gangræna est humoris infarcti, ipsorumque vasorum absoluta corruptio, quâ pars inflammatâ calore & motu vitali orbatur & cadaverosæ ac putrescentis carnis speciem induit.

In scirrho denique obstruens materies, diffiatis per calorem tenuioribus & aqueis particulis, simulque crassioribus relictis, in duritiem quasi lapideam compingitur, partis organicæ usu penitus pereunte.

Ex hisce quatuor exitibus sola felix optandaque est resolutio, ut quæ sola sanitatem restituat. Tres alii exitus, aut sunt morbi ipsâ inflammatione periculosiores, aut sunt certi mortis mox venturæ prænuncii. Nonne reverà in pleuritide, in peripneumoniâ, in ventriculi, aut alteriùs cujuslibet visceris inflammatione multò majore periculo laborat æger cujus inflammatio in suppurationem, aut in gangrænam versa est, quam inflammatione adhuc crudâ? Tota itaque curantis industria eò dirigenda ut suppuratio aliique infausti avertantur exitus & ut perfecta obtineatur resolutio. Hinc quidquid accensum calorem extinguit, sanguinem ficciorem & crassiorem humectat & diluit, vasaque nimis tensa & repleta vacuat & relaxat, in usum est trahendum. Hos scopos Medici sequentibus præcipue auxiliis assequuntur.

1°. Sanguis pluries, properanter, & quandoque fere ad animi deliquium usque est mittendus, præsertim in juvenibus & in viris temperamento sanguineo & æstuoso præditis: sic minuitur plethora, levius fit pondus totius massæ sanguinis, in oppositum obicem arietantis, & vasis sua redditur potestas in liquida contenta agendi, eaque attenuandi & ulteriùs propellendi.

2°. Imperandi potus aquosi, refrigerantes, resolventes & leviter nitrati, ut quod concretum est diluatur, dissolvatur, fluxilius reddatur. Talia sunt serum lactis aut simplex, aut plantis refrigerantibus incoctis medicatum; decocta ex radicibus acetosæ, fragariæ, liquiritiæ & graminis cum plantis capillaribus, borragine, chærefolio, floribus violarum, rosarum & similibus; decoctum hordei modicè saccharatum & nitratum; emulsiones dilutiores ex seminibus refrigerantibus cum pauco saccharo, succus aurantiorum aut limonum vel grossulariæ ad gratam aciditatem in aqua dilutus & saccharo edulcoratus.

3°. Singulis diebus bis aut ter alvus clysteribus emollientibus & refrigerantibus est subluenda.

4°. Ipsis partibus inflammatis, aut inflammationi proximis applicandi fotus ex decocto plantarum emollientium & resolventium, aut similium decoctorum vapores ad has partes dirigendi, & pluries repetendi.

5°. Utendum victu tenuissimo, nihilque ægroto concedendum præter jusculа valde tenuia ex carne vitulinâ, aut pulli gallinacei quoad majorem partem conflata, pauco nitro addito nec-non foliis acetosæ & chærefolii, quæ jusculа ad cyathum aut semi-cyathum singulis trihoriis sunt exhibenda.

6°. Angue pejùs fugienda quæcumque motum sanguinis intendere, majoremque in eo æstum accendere apta sunt, ut potiones cardiacæ ex aquis aromaticis & calidis, spiritibus ardentibus, salibus oleoso-volatilibus, confectionibus calidis & similibus conflatæ, nec non vinum merum, tam simplex, quam id in quo aromata ut cinnamomum, nux moschata, zinziber, piper, crocus & similia cum saccharo ebullierint.

Sed quantacumque sit horumce auxiliorum efficacia, hanc longè superant va-

riæ evacuationes criticæ quas natura potens, aut hifce auxiliis adjuta, in ægrotantium levamen non nunquam fufcipit. Tales funt biliofum alvi profluvium aut biliofus vomitus, aut etiam morbus regius debito tempore fuperveniens in pleuritide, in peripneumoniâ, in hepatitide inflammatorio-biliofis, larga fanguinis è naribus eruptio, fudores profusè erumpentes, copiofa & facilis fputorum exfpuitio, in iifdem morbis fincerè inflammatoriis quandoque etiam apoftemata & bubones aliis in partibus longe diffitis erumpentes. Hâc methodo, naturâ & arte fic amicè fœderatis & ad eamdem metam properantibus, inflammationes quantumvis terrificæ & minaces à fuppuratione, gangræna & fcirrho deffenduntur & ad refolutionem perducuntur, fanitate in integrum redeunte.

I I I.

VARIOLARUM inflammatio primo quidem intuitu inflammationi communi prorfus fimilis videtur. Sed quanta inter utramque diffimilitudo! Adeft quidem infarctus fanguineus ad extremos vaforum apices ut in inflammatione communi; adfunt communia inflammationis fymptomata dolor, calor, tumor, rubor; fed ultrà fanguinis infarctum, ultrà inflammationis fymptomata, adeft peculiare quid venenatum, vi tam coagulatoriâ pollens ut fe numquam refolvi patiatur, ut nullâ aliâ ratione quam fuppuratione extra corpus poffit eliminari. Febris aliarum inflammationum individua eft comes, quòque magis hæ intenduntur, eò etiam intenfior illa redditur. In variolis vix prima emicant papularum veftigia, cum febris ftatim mitefcit, & quo pleniùs turgent, eò fit hebetior; in aliis inflammationibus tota curantis induftria in eo occupanda ut præcaveatur fuppuratio, in variolis è contrà, ut promoveatur. Si inflammationibus aliis fuccedat fuppuratio, en morbus priori longè periculofior: in variolis, fi nulla, aut fi imperfecta fiat, quot horrenda & ægrè fuperabilia fe fe efferunt fymptomata! quàm imminens mortis periculum! aliæ inflammationes, vel graviffimæ, quotidie perfectè refolvuntur; variolarum puftulæ, vel tantillæ, refolutionem nefciunt.

Non minus oppofitas inter utrumque morbum differentias exhibet curatoria methodus. Largæ & repetitæ venæ fectiones in aliis inflammationibus tam abfolutæ funt neceffitatis, ut abfque venæ fectionibus fanationis fpes prorfus abjicienda: in variolis ut plurimum neceffariæ non funt, & fæpe funt noxiæ; in inflammationibus medicamenta refrigerantia, aquofa & diluentia fola funt expetenda, in variolis ut plurimùm fugienda; remedia æftum foventia nocent in inflammationibus, in variolis neceffaria funt & falutaria; victus tenuis & exquifitus in inflammationibus abfolutè neceffarius, in variolis victus paulò plenior eft concedendus, &, puftulis perfectè egreffis, fæpe ægrotantes funt voraciores quam fanitate in ipfâ; in inflammationibus denique prodeft debito tempore alvum fluidam fieri, fanguinem è naribus erumpere, fudores profufos oboriri; hæ omnes evacuationes in variolis funt peffimæ, & fi non tempeftivè coerceantur ægrotantium defperata falus. Uno verbo, quod inflammationibus proficuum, variolis femper adverfum, faltem generatim fumptum.

I V.

QUANQUAM variolarum inflammationem fuftinendam & ad fuppurationem perducendam præcipiamus, procul abfit ut à primo morbi infultu, ad ultimum ufque diem, & omninò delapfas puftularum cruftulas, remedia æftum augentia præfcribenda, oleumque igni affundendum fuadere in animo habeamus. Cum in variolis fua diftincta fint tempora, fua cuique tempori methodus ac-

commodanda, ac quemadmodum in tempore ebullitionis, cui regimen temperans opportunum eſt, fugienda ſunt nimis refrigerantia. & fortiùs evacuantia, ſic in tempore eruptionis, cui æſtum foventia conducunt, ab incendiariis & calidioribus medicamentis cautè abſtinendum, nunquamque magis, quam in utroque hujuſce morbi tempore, locum obtinuit hoc monitum : *inter utrumque tene, medio tutiſſimus ibis.*

Primo illo tempore quod ebullitionis appellatur, ſtatim atque contagii varioloſi ſubtilior halitus, & quaſi ſpiritus rector ad ſanguinis maſſam illapſus eſt, febris accenditur mitior aut ardentior, & ſymptomata ingruunt mitiora aut ſæviora, prout erupturæ mox variolæ è diſcretarum, vel è confluentium genere ſunt futuræ. Non tamen tam certa tamque conſtans hæc eſt differentia ſymptomatum variolas diſcretas aut confluentes præcedentium, quin vel in ipſis diſcretis terrifica quandoque exurgant ſymptomata. Hæc febris, ſive cum mitiorum, ſive cum ſæviorum ſymptomatum ſatellitio incedat, eſt ſemper molimen criticum, ſeu naturæ opus in quo omnes corporis potentiæ & facultates, viribus ſimul unitis, afflatum ſanguini contagium ex ipſiùs ſinu excutere, & ad cutem ceu ad corporis corticem expellere allaborant : uno verbo eſt vera criſis, vera morbi judicatio, nullamque unquam febrim agnovit ſedula criſium obſervatrix antiquitas, cui ſua criſis tam certa tamque regularis fuerit; nam ſemper accidit, & ferè ſemper eodem tempore; vixque vel leviſſima macularum ad cutem efflorеſcentium veſtigia, venenum jam è ſanguine ſegregari incipiens, proximumque ejus ad cutem adventum prænunciant, cum ſtatim febrilis ille ardor defervеſcit, omniſque ille ſymptomatum ferocium tumultus ſubſidit. Quodnam vero in hoc caſu calcandum iter apprimè docet Hippocrates Aphoriſmo vigeſimo ſectionis primæ : *quæ judicantur*, inquit, *aut judicata ſunt perfectè, neque moveto, neque innovato ſive medicamentis purgantibus, ſive aliis irritamentis, ſed ſinito.*

Hujuſce Aphoriſmi veritatem & uſum in variolis ratio demonſtrat & experientia confirmat. Suſcepti revera contagii extra ſanguinem expulſio non poteſt fieri abſque febre, ſeu abſque præternaturali quodam motûs circulatorii & caloris incremento, & abſque quodam variorum ſymptomatum concurſu. Si enim ultra conſuetum gradum motus circulationis & calor corporis non intenderentur, vis deficeret ut impreſſum ſanguini contagium evolveretur, & per ſanguineos fluctus ad ambitum deferri poſſet. Symptomata verò quæ ante puſtularum eruptionem ſuperveniunt, ut vomitus, ſanguinis eruptiones & alvi fluxus, ſi non ipſummet contagium expellunt, ſunt tamen pars conaminis naturæ, cujus ope humores ſuperfluos, & qui ipſi deinceps oneri eſſent, providè eliminat, ut ipſum poſtea contagium facilius ſubigat, ſubactumque penitùs abigat. Non itaque hâc febre, hiſque ſymptomatibus adeo terreri oportet, nam etſi gravia, neceſſaria tamen ſunt & ut plurimùm innocua, eò magis quòd ferè ſemper intra quartum aut quintum diem ſunt quietura. Tunc vere judicatur morbus, nihilque movendum aut innovandum, niſi adeò fera ſint ſymptomata ut imminens vitæ periculum impendat, hocque ipſo in caſu non niſi parcè & cautè admodum : nam ſi Medicus repetitis venæ-ſectionibus plethoram minuere, crebris clyſterum injectionibus alvi fæces eluere, validioribus emeticis ventriculum abſtergere, largo refrigerantium potu calorem extinguere aggreditur, omnia ſuſque deque miſcet, naturæ molimen turbat & impedit; ipſeque periculum accerſit quod conatur avertere.

Quod ratio dictitat, confirmat experientia. Longè frequentiùs in divitibus &

populo!s urbibus exitiales sunt variolæ quam inter ruri degentes. Quænam hujuice differentiæ causa? Non alia certè est quàm prorsus opposita curationis ratio. Cum quis inter rusticanos febre laborat, quam sequutura est variolarum eruptio, sive sit jam adultus, sive nondum pueritiam aut juveniles annos supergressus, quamvis febris sit valdè intensa, quamvis gravia sæviant symptomata, ut nauseæ, vomitus, sanguinis profusiones, alvi fluxus & alia, non statim lecto addicitur; sive quod rusticani naturaliter sunt lecti impatientes, sive quod in hoc morbo, ipsa natura ægrotos à decubitu in lecto aversos reddit, toto illo tempore rusticani libero aëri expositi remanent, etsi sæpe frigidissimo. Si tanta est symptomatum gravitas, & præsertim lassitudinis, & prostrationis sensus, ut paulò majori quiete sibi opus esse sentiant, se quidem in lectum projiciunt, sed consuetis vestibus non exutos, extra lintea decumbunt; ibi non remorantur nisi quantùm necessum est ut lassitudinem & prostrationem aliquantulùm sublevent, & lectùm deserunt statim atque incipit incalescere, nam lecti calor symptomatum ferociam adauget, præsertim vomitum & sanguinis eruptiones. Non aliis potubus utuntur quam pomaceo aut cerevisia, multà aquâ dilutis, aut lacte ebutirato cum aquâ permixto. Nonnunquam seri lactis è caseo molli recèns effluxi haustus aliquot assumunt. Sic ebullitionis tempus transigunt, nec se plerique aëri libero subducunt & in lectum recipiunt antequam jam plenè terminata sit pustularùm eruptio, ipsæque pustulæ augeri & inflammari incipiant; tuncque calide in lecto se continent & identidem vinum cum sacchoro mixtùm hauriunt.

Hæc rusticanorum simplex agendi ratio duo ipsis commoda affert. 1°. Frigore aëris ambientis nimiam sanguinis ebullitionem coercendo, vim symptomatum infringit & impedit nè præ nimio æstu tota fere sanguinis massa in pustulas efformandas abripiatur. 2°. Morbi tam diri & tam fœdi diuturnitatem & tædium valdè imminuit.

Quantùm diversa est urbanorum curatoria methodus! Vix quispiam ægrotare incipit febre variolas producturâ, cum statim ab aëre communi arcetur, & in lecto molli & calido includitur; dumque hâc intempestivâ cautelâ æstus jam ex se nimius ulteriùs adhuc intenditur, aliundè non magis prudenti consilio sanguis repetitis venæ-sectionibus exhauritur ut tollatur plethora quæ semper, sed falsò, præsens animo fingitur, & ut præcaveatur inflammatio quæ tamen necessaria est & inevitabilis. Vesicatoria variis partibus apponuntur, spe malignitatem suppostitiam educendi, & quæ, si verè extiterit, non aliter certius potest exhauriri quam perfectâ suppuratione; emetica & cathartica propinantur, dum ventriculus motu spontaneo infensam sibi saburram rejicit, & intestinis sese etiam sponte exonerantibus per largos alvi fluxus. Tandem post hasce venæsectiones, ut nimius calor retundatur, largus refrigerantium potus præscribitur. Sic ne impleta creditur hæc sacra Hippocratis lex: *quæ judicantur ne moveto, neque innovato sive medicamentis purgantibus, sive aliis irritamentis sed finito?* En vera causa cur in magnis urbibus variolæ longè periculosiores quam inter rurigenas? Quoties itaque Medicus in tempore ebullitionis ad ægrotantem accersitur, à tramite à rusticanis calcato & ab ipso Hippocrate monstrato, quantùm fieri potest, nunquam recedat. Ne obliviscatur vix potentiùs remedium temperans in hoc casu posse præscribi quam pergere aëris communis frigori exponi; si nimia sit febris, si nimius æstus ex sanguinis redundantiâ ut in temperamentis verè sanguineis accidit, tum venam secare ne dubitet & sanguinem mittere, sed parcè & solum quantùm sufficit ut eruptioni promo-

vendæ faveat, non ut plethoram neceſſariam auferat ; quinimo, ſi ſymptomata magis ex ſanguinis rareſcentiâ quam ex ejus redundantia oriantur, omiſsâ venæ-ſectione, ut pote in hoc caſu noxiâ, acido vitriolico in aquâ ad gratam aciditatem diluto, hæc rareſcentia compeſcenda, exſolutaque ſanguinis principia ad ſe invicem revocanda. Præſentibus ſaburræ indiciis in ventriculo, aut cacochyliæ in inteſtinis, ſi vomitus ſuperveniat, aut alvi fluxus, ſibi ſunt permittendi, ſi modum non excedant, quod magnam noxiorum humorum copiam ſubtrahant ; ſi verò excedant, aut tam diù perſiſtant, ut humoribus plùs æquo effuſis non jam relinquatur unde increſcant puſtulæ, hæ evacuationes theriacâ, Diaſcordio, pulvere Pannonico & ſimilibus coercendæ ; ſi è contra non ſufficiant, lenioribus emeticis & ſubductoriis proritandæ ut aquâ tepidâ cum oleo permixtâ & affatim hauſtâ, vel ſero lactis cui caſſia incocta fuerit aut in quo mel roſaceum, aut violaceum fuerit dilutum. Nunquam, aut raro validioribus utendum, ne partibus internis valdè irritatis & præternaturaliter incaleſcentibus vera & exquiſita inducatur inflammatio.

Tempore eruptionis cum eò meliùs eant res ægrotantis, quò magis aſſurgunt & pleniùs turgent puſtulæ, & quò plenior ſuccedit puſtularum ſuppuratio ; cumque nullâ aliâ viâ quam ſuppuratione venenum ad cutem depoſitum omnino extra corpus poſſit extrudi, hæc eruptio eſt ipſiſſimum naturæ opus ac proindè ſemper fovendum, nam quò natura vergit, eò ſemper eundum, & ut inquit Hippocrates, Aphoriſ. 21. ſect. 1. quæ educere oportet, quò maximè vergunt, eò ducenda per loca convenientia. Sed hæc eruptio non iis fovenda quæ ignem igni adjiciunt, quæ naturæ opus turbant, ſed iis quæ motum & calorem neceſſarium ſuſtinent. Is omnino ſervandus eſt modus quem in aliis evacuationibus criticis & ſalutaribus religioſè ſervandum præcipiunt Medici. Sic, verbi gratiâ, ſudore critico in morbo inflammatorio tempeſtivè erumpente, cautus Medicus ſalutarem hunc ſudorem ſuſtinet, calore lecti, potu leni tepido & parcè ſumpto, aëre cubiculi moderatè calido & ſimilibus, neque hunc ultra modum augere nititur remediis caloris ignei, nec hunc rursùs impedit frigore incautè admiſſo, venæ-ſectione intempeſtivâ aut aquæ frigidæ potu : ſic omnino agendum in fovendâ variolarum inflammatione, iis tantum additis quæ huic morbo peculiariter conducunt.

Poſt ebullitionem abſolutam, puſtulis eminere incipientibus, æger in lecto molli & calido retinendus, & levibus ac ſimul calidis ſtragulis contegendus ut à frigore deffendatur & in calore naturali paulò ſuperiore conſervetur. Nunquam ſiparia lecto circumducantur, aërem enim putridis & fœtidis halitibus refertum circà ægrotantem retinent. Imo ſemel aut bis in die feneſtris paulisper apertis in cubiculum exterior admittatur aër. Sic interior renovatur, vividior & reſpirationi opportunior redditur.

Potus ſit leviter expellens & ſudorificus, ut decoctum radicis ſcorſoneræ, cum floribus papaveris erratici, aut decoctum lentium cum pauco cinnamomo confracto & tantillo ſacchari, aut ſimilia.

Juſcula ſint magis nutrientia quam in aliis inflammationum ſpeciebus, præſertim ſi adſit fames, & variolæ ſint è diſcretarum genere.

Pulveres diaphoretici ſemel aut bis in die ad ſcrupulum unum, aut drachmam ſemiſſem exhibeantur, conflati ex abſorbentibus & parciſſimâ quantitate ſulphuris aurati antimonii, cujus tota doſis in ſingulos dies granum ſemi aut granum integrum non debet tranſcendere, ſicque ſeptem aut octo diebus pergatur. Hoc medi-

camentum non alterum ſibi par habet in hoc morbo ; id enim præ cæteris omnibus habet commodi quod efficaciſſimè & tamen pacatiſſimè à centro ad cutem propellat , nec æſtum & calorem periculosè augeat ut pleræque potiones cardiacæ, & vinum , tam ſincerum quam cum aromatibus & ſaccharo permixtum , adeoque vel in ipsâ febre puſtulis imperfectè erumpentibus tutò exhiberi poteſt abſque metu & periculo febris adaugendæ.

Si ſegniùs progreditur eruptio , ob vires exhauſtas & nimium languidas , potiones cardiacæ ex aquis aromaticis & ſpirituoſis cum antimonio diaphoretico , pulvere viperarum , croci auſtriaci granis aliquot & ſaccharo compoſitæ , vel vinum ſincerum calidum cum pauco ſaccharo exhibeantur.

Tenuis & exquiſitior diæta non niſi ægrotantibus quorum vires per morbi violentiam nimium oppreſſæ opportuna eſt. Imo hujus modi ægrotantes nutriens quidquid abhorrent & reſpuunt , ſolamque ptiſanam ſi grata fuerit aut cochlearia aliquot potionis cardiacæ grati etiam ſaporis in omne alimentum admittunt donec ex hoc miſero ſtatu paululùm emerſerint.

Sed puſtulis probè egreſſis ſi importuna fames cruciet ægrotantes , fugienda tenuis & exquiſitior diæta victuſque paulò plenior concedendus , non qui tamem expleat, ſed qui ipſam retundat & temperet : *non fames , non ſatietas , neque quicquam aliud quod naturæ modum excedat bonum inquit Hippocrates.* Aphoriſ. 4. ſect. 1.

Felix curatricum imprudentia , quæ importunis ægrotantium precibus victæ , ipſis quandoque victum pleniorem furtìm conceſſerunt , multoties docuit hunc non his ægrotantibus noxium , ſed valdè utilem & abſolutè neceſſarium eſſe , nam ægri , qui priùs fame exhauſti miſerè peribant , longè meliùs poſtea habuerunt , ipſis etiam valdè ſtupentibus medicis. Quid reverâ tàm tenui , tàmque exquiſitâ diætâ opus eſt in morbo cui certus quidam plethoræ gradus ſemper neceſſarius eſt ? Quis non ſentit tàm ſeveram diætam graviſſimam & intolerabilem iis eſſe qui , eruptione plenè peractâ , integrâ ferè ſanitate fruuntur , & qui fame eo acriori torquentur quod ipſorum corpus , tempore ebullitionis , per profuſas evacuationes & omnimodam alimenti abſtinentiam jam exhauſtum eſt. Hæc inexhauſta fames vires dejicit , puſtularum maturationi officit , ſomnum arcet , anxietatem , debilitatem & ipſam mortem ſæpè affert. Triſtes hos ſcopulos effugiſſent Medici , ſi Hippocratis oracula minus oblivioni tradidiſſent. Ab ip us ore didiſciſſent pleniorem in morbis victum concedendum cum remiſſiores fiunt : *tantùm à tenui victu recedendum , inquit Hippocrates , Aphor. 7. ſect. 1. quantò morbus remiſſior extremis fuerit.* Nihil itaque incommodi , ſed multum utilitatis poteſt exurgere ex paulò pleniori victu ægrotantibus in variolis conceſſo : paulo plenior victus , ſi adſit fera fames , omnium cardiacorum tutiſſimum & efficaciſſimum eſt.

Dum puſtulæ varioloſæ intenſiſſimè inflammantur , tantus in toto corpore dolor diffunditur , præſertim ſi variolæ ſint confluentes , ut immanem ſpirituum tumultum inferat , & ſomnum irrepere non ſinat. Tantum dolorem obtundere oportet , nam febrem accerſit. *Dum pus fit , inquit Hippocrates , dolores & febres accidunt magis quam confecto.* Aphor. 47. ſect 2. Syrupus de Meconio & variæ præparationes ex opio deſumptæ hunc periculoſum tumultum compeſcunt , ſi tempeſtivè & debitâ quantitate ſingulis diebus ſub veſperam exhibeantur ; nam dolorem obtundendo ſomnum prius fugientem revocant & puſtularum maturationem promovent.

Hic locus eſt inſurgendi in uſum ſeu potiùs in abuſum veſicatoriorum. Quî unquàm factum eſt ut tàm dira conſuetudo admiſſa fuerit ? Quid ? In morbo cujus maxima ſævities oritur ex dolore acutiſſimo per totum corpus diffuſo in tempore quo pus fit, & in quo dolores & febres accidunt magis quam confecto, abſque ullâ dubitatione, abſque ullo pœnitendi metu, veſicatoria, & quidem larga, modò alteri, modò utrique tibiæ apponuntur ? Quonam ergò conſilio ? Nùm exhauriendæ malignitatis ? Quænàm alia malignitas in variolis quam puſtularum acutè inflammatarum numerus, magnitudo & dolor acutiſſimus ; & quânam aliâ viâ pleniùs exanthlari poteſt quam ſuppuratione? Nùm ut humoris varioloſi portio per veſicatoriorum aperturam effluat ? ſed humor ille qui per lacera avulſæ cutis vaſcula effluit eſt mere ſeroſus, non purulentus ; imò ſi quid puris efflueret, metuendum eſſet ne, humore neceſſario ſubducto, puſtularum deficeret eruptio, aliundè contagium variolarum nullâ aliâ portâ è corpore egreditur quam ſuppuratione ; nùm caloris adaugendi ? Sed in hoc caſu jam plus caloris adeſt quam requiritur ; &, in calidis affectibus, veſicatoriis uti nefas. En ſapiens effatum Aëtii de veſicatoriis : *In calidis & ſiccis affectibus viſicatoriis non utor, inquit, per veſicantium enim ſtimulos major in fluidis fermentatio, turgeſcentia & orgaſmus excitantur, & in ſolidis vividior oſcillatio.*

Veſicatoria ergò in variolis, generatìm loquendo, nunquam conveniunt. Unus tantùm caſus excipiendus, quandò nempè ob fractas & exhauſtas vires per nimias & nimìs repetitas antè eruptionem venæ-ſectiones, vel eruptio torpeſcit, vel puſtulæ jam egreſſæ ſubſidunt, & recedere videntur, nullo calore, & nullâ febre apparentibus, tunc natura deficiens ad ſe revocanda. In hoc caſu veſicatoria felici cum ſucceſſu poſſunt admoveri.

Sed, præter ſuperiùs recenſita veſicatoriorum damna, aliud adhùc vitium ipſis poteſt exprobrari. In variolis proſperè ſuum curſum abſolventibus, urinæ quas ægrotantes reddunt paulò poſt mictum craſſæ & turbidæ fiunt ; ſive ob inductum inteſtinis calorem, & alvum ſtrictiorem redditam, ſive ob partem veneni varioloſi per urinas ſimul exeuntis ; quidquid ſit, hæ urinæ cum ægri levamine ſemper rejiciuntur. Si applicantur veſicatoria, urinæ non ampliùs poſt mictum turbidæ & craſſæ fiunt ; craſſiores & noxiæ humorum partes non ampliùs per renes tranſcolantur, ob vim propriam & peculiarem quâ cantharides, ex quibus conflantur veſicatoria, in renes præſertim agunt, & ipſis erethiſmum quemdam inducunt. Hinc in ſanguine remanet, aut in ipſum refluit craſſa & cruda materies, quæ modò in hanc modò in illam partem irruit, poſtque morbum, varia affert incommoda, quibus diù adhûc ægri confli&antur, ut tubercula in variis partibus, tuſſes, ſpirandi difficultates, ulcera, ophtalmiæ.

Nonnè tot mala ex veſicatoriis erumpentia plus quam ſufficiunt ut à variolis abſolutè exulent ?

Varia in variolis ſuperveniunt ſymptomata quæ ſigillatim recenſere non hîc neceſſum eſt, & quibus ſingulis ſua propria curatio accommodanda, ſed nunquam obliviſcendum morbum principem nimis refrigerantia, & horum, diuturniorum uſum non admittere.

Hæc ſunt medicamenta, hæc eſt curatoria methodus quibus utendum eſt in curandâ variolarum inflammatione ; ſi quis verò hanc methodum hæcque remedia cum remediis & methodo in inflammatione communi adhiberi ſolitis conferat, has methodos à ſe invicem omninò eſſe diverſas ultrò fatebitur.

V.

NON deerunt quibus hucusque allatæ rationes, propositaque curandi methodus non arridebunt. Objicient novum non esse variolas pro crisi habitas fuisse quâ natura venenum sibi infensum è sanguine expellit. Nec nos ipsi diffitebimur; sed Medici celebriores & nominatim Rhases hunc morbum inter inflammatorios annumeraverunt, curationemque inflammationi communi idoneam huic attulerunt. Sic totam hanc crisim totumque ejus effectum in solâ pustularum eruptione reposuisse & inclusisse videntur, ipsamque pustularum inflammationem non pro *inflammatione-crisi*, sed pro inflammatione communi habuerunt. Hoc est quod novum est, quodque accuratè observandum fuisset ut hæc inflammatio semper foveretur & ad suppurationem perduceretur. Sed quid tum adjicient? Non indè sequitur regimen calidum huic morbo esse oportunum, nam jam olim adhibitum fuit; sed tot tantasque strages edidit ut ætate Sydenhamii relictum fuerit. Nec nos ipsi regimen absolutè calidum stabilire annitimur, sed tantùm temperatum, & æstui fovendo, non verò præter modum augendo idoneum. Si tempore Sydenhamii regimen calidum tot tantasque strages edidit, id non evenit quòd regimen calidum ex se malum sit, sed quòd perversè adhibitum fuerit. Est modus, sunt certi fines in rebus, & præsertim in usu medicamentorum. Cæterùm hoc regimen calidum non statim post observatas & cognitas variolas adhibitum fuit, sed regimen refrigerans ab ipso Rhase edoctum: verò experientiâ rerum magistrâ docente, tam infensum tamque contrarium huic morbo repertum est, ut quasi unanimi consensu deinceps relictum fuerit, & ante Sydenhamium nullum aliud regimen in usû erat quam calidum. Cum tamen hoc ipsum regimen in extremum regimini frigido prorsus oppositum sæpe impingeret, sæpe etiam exitiosum factum est.

In vitium ducit culpæ fuga si caret arte.

Non tàm acriter Sydenhamius in calidum hoc regimen insurrexisset si cautiùs usurpatum fuisset.

Rejiciunt adversarii: hoc responsum nihil solvit, nam innumeri è variolis feliciter evaserunt quibus non aliud regimen quam refrigerans adhibitum fuit. Quid indè? num ex eo quòd omnes qui in periculosos scopulos alliserunt, non perierunt, omnibus feliciter navigare cupientibus in eosdem scopulos erit allidendum? Regimen refrigerans naturæ adversum est, non ducit quò natura vergit. Sed regimen calidum, si moderatum, naturæ amicum, & alteri cuilibet anteponendum, quòd inceptam crisim foveat & ad optatum finem perducat.

Ulteriùs inquient adversarii: regimen refrigerans huic morbo tàm idoneum est ut illud non solùm commendaverit Boerhaavius, sed asserere non dubitaverit « perfici debere illam methodum quæ deprehensa est valere in omni morbo » inflammatorio, eo usque ut in hoc morbo impediat ne inflammatio in pus abeat, » cùm in aliis omnibus succedat, hîcque nihil repugnet, & morbus variolosus » sæpe fit sine variolis ». Sed non attendisse videtur Boerhaavius variolarum eruptionem esse veram & exquisitam crisim; & crisim impedire, idem esse ac mortem inferre. Nonne ægrotantem occideret quisquis sudoris critici coercendi aut suprimendi causâ venæ-sectionem imperaret; aut frigidam affatim præberet hauriendam? Idem omninò accideret si quis variolarum suppurationem supprimere aggrederetur. Non magis rationi consonum videtur variolarum suppurationem unquam tutò, & absque periculo impediri posse, quam mulieres ætate florentes ab importuno, & tamen critico salutari menstruorum fluxu posse unquam immu-

nes reddi sanitate illæsâ. Si unquam morbus variolosus fuit absque variolis non indè meliùs habuerunt ægrotantes, nàm aut vitam amiserunt, aur non nisi languidam morbidam & solito breviorem retinuerunt. Aliunde, ut vulgò dicitur, *rara non sunt artis.*

Nec magis admittenda est altera hujusce celebris Medici opinio, quâ sperat fore ut aliquando quoddam specificum inveniatur tantæ subtilitatis & vis tam penetrantis, ut venenum variolosum delere possit statim atque sanguini impressum fuerit. Contagium variolosum non solum est subtilis halitus, sed motu & calore vitali pollet dum ab infecto in sanum avolat ut semen in actu venereo emissum. Quânam ergo arte præparari unquam poterit antidotus tàm subtilis ut merè halituosa sit & quasi immaterialis, tàm vivæ actionis ut contagii variolosi celeritatem & mobilitatem superet, ut tandem ipsamet sit quasi species altera contagii? Quâ arte, quibus in vasis retineri poterit? Quomodo capi, ponderari, applicari? Hæc opinio est fortè pium desiderium, sed præterea nihil.

Ergo tandem inquient & refrigerantia & venæ-sectiones imposterùm à curatione variolarum omninò erunt ablegenda? minimè. Sed in quibusdam tantùm casibus erunt admittenda, non sub titulo regulæ generalis, ut priùs factum est, sed tantùm sub exceptionis titulo & cum necessitas postulaverit.

Ergò variolarum inflammatio ab omnibus aliis diversa, quod sit INFLAMMATIO-CRISIS, *ac proinde semper fovenda & ad suppurationem perducenda.*

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. *Guido* DANIÉ DESPATUREAUX.	M. *Henricus-Mich.* MISSA, *Regii Medicorum Nanceianorum Collegii Socius honorarius, antiquus Regis Exercituum in Germaniâ Medicus ordinarius. Censor Regius, Academiæ Catalaunensis Socius.*	M. *Ludovicus-Alexander* GERVAISE, *actus Præses.*
M. *Cleriadus* VACHIER.	M. *Joannes-Nicolaus* MILLIN DE LA COURVEAULT, *Anatomes & artis obstetriciæ in gratiam Matronarum Professor.*	M. *Ambrosius* HOSTY.
M. *Petrus-Josephus* MORISOT DESLANDES.	M. *Theophilus* DE BORDEU, *Eques, Nosocomii Regii & Militaris Baregiensis Medicus designatus.*	M. *Joannes* MAC-MAHON, *antiquus Exercituum Regis & Nosocomiorum Militarium Medicus, Regiæ Scholæ Militaris Medicus ordinarius.*

Proponebat Parisiis JACOBUS-FRANCISCUS DE VILLIERS, Sam-Maxensis apud Pictones, Doctor Medicus Pontimussanus, antiquus exercituum Galliæ Regis in Germaniâ Medicus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1771.

A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis *Quillau*, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Typographi 1772.